

З М І С Т

ПЕРЕДМОВА.

ЧОМУ ЦЕ НАЙКРАЩА КНИЖКА З ПИСЬМЕННИЦЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ	10
--	-----------

Тема 1.

ЯК ПОЧАТИ ПИСАТИ (Ольга Купріян)	15
---	-----------

1. Прокляття чистої сторінки (пошук ідеї) 17
2. Млинець першого речення 20
3. Міф про натхнення 22
4. Страх великої форми 24

Тема 2.

ПСИХОЛОГІЯ ТВОРЧОГО ПРОЦЕСУ (Любка Дереш)	29
--	-----------

1. Задум. Вабик 31
2. Хмара сенсів 34
3. Збір матеріалу. Референси 35
4. Складання плану й синопсису 36
5. Чернетка 37
6. Редагування 38

Тема 3.

ВИБІР ЖАНРУ (Ростислав Семків)	43
---------------------------------------	-----------

1. Що таке жанр 45
2. Тематика романів 47
3. Моделі жанру й сценарії роботи над ними 48

Тема 4.

СТРУКТУРА КНИЖКИ (Ростислав Семків)	53
--	-----------

1. Книжка починається з персонажів, але ви почніть із плану 55
2. Компоненти базової сюжетної моделі 56
3. Як працює новела 57
4. Сюжетні лінії в тексті 58
5. Мікросюжети вашого сюжету 59

Тема 5.

НАРАТОР (Анатолій Дністровий)	63
--------------------------------------	-----------

1. Хто такий наратор 65
2. Варіанти вибору оповідача 66
3. Трансїсторична нарація: тотальний оповідач 71
4. Зміна наратора в одному творі 73

Тема 6.

ГОЛОВНИЙ ГЕРОЙ (Світлана Тараторіна) — **77**

1. Як створити персонажа 79
2. Анкета Лайоша Еґрі 81
3. Улюблені запитання для формування досьє героя 83

Тема 7.

ПОЕТАПНА РОЗРОБКА ГЕРОЯ (Світлана Тараторіна) — **89**

1. Шкала з трьох параметрів 91
2. Шлях героя за Джозефом Кемпбеллом 94
3. 9 точок шляху, на які варто звернути увагу 96

Тема 8.

АНТАГОНІСТ І ДРУГОРЯДНІ ПЕРСОНАЖІ (Наталія Довгопол) · **101**

1. Антагоніст як дзеркало героя 103
2. Чому потрібний (сильний) ворог 104
3. Другорядні персонажі, їхні типи та ролі 105
4. Найпоширеніші типи другорядних персонажів 105
5. Етапи створення другорядного персонажа та його унікальні риси 107

Тема 9.

ЯК ПОБУДУВАТИ ЦІКАВИЙ СЮЖЕТ (Богдан Коломійчук) — **111**

1. Емоційна пам'ять для автора 113
2. Продумати схему роману 114
3. Робота зі структурою твору 116
4. Складники якісного твору 118

Тема 10.

ФАБУЛА (Роман Малиновський) — **123**

1. Що таке фабула 125
2. Чим фабула відрізняється від сюжету 126
3. Чи може фабула збігатися із сюжетом? 127
4. Прийом деконструкції фабули як авторський стиль 127
5. Різновиди фабули 129
6. Як працювати з фабулою 130

Тема 11.

КОНФЛІКТИ Й ДЖЕРЕЛА ІСТОРІЙ (Богдан Коломійчук) — **133**

1. Пошук основного конфлікту 136
2. Способи підсилення конфлікту 137

Тема 12.

ЩО ПОСИЛЮЄ ГЕРОЯ ТА ІСТОРІЮ (Антоніо Лукіч) — **143**

1. Конфлікт, колізії, унеможливлення випадковостей 145
2. Фільтри загострення драматизму 147

Тема 13.

ЧАСОПРОСТІР (Богдана Романцова) — **151**

1. Що таке часопростір і до чого тут кеди патриція 153
2. Типи часопростору в історії 154
3. Хронотоп і жанр 156
4. Як створити цікавий часопростір: 6 коротких порад 157

Тема 14.

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ СТИЛЬ АВТОРА (Світлана Стретович) — **161**

1. Що таке авторський стиль 163
2. Як напрацювати авторський стиль 165
3. Перцептивні гачки авторського стилю 167
4. Як знайти свою авторську тональність відповідно до часопростору твору 168

Тема 15.

РОБОТА З ОСОБЛИВОСТЯМИ МОВИ (Остап Сливинський) — **171**

1. Що найбільше вбиває мову твору? 174
2. Що робити з мовленням героїв 178

Тема 16.

ДІАЛОГИ (Антоніо Лукіч) — **185**

1. Діалог у книзі / діалог у кіно 187
2. Репліка 191
3. Драматургія репліки 193

Тема 17.

ПОШУК АВТОРСЬКОЇ МОВИ (Тарас Прохасько) — **197**

1. Література — це життя мови 199
2. Дистанція оповіді 200
3. Звучання власного тексту 202

Тема 18.

АВТОБІОГРАФІЧНЕ В ХУДОЖНІЙ ПРОЗІ

(Світлана Стретович) — **207**

1. Використати автобіографічне й перевершити його 209
2. Документалізм — надійна основа прози 210
3. «Згодуйте літературі власну біографію» 212
4. Топоніми з біографією 213

Тема 19.

ХУДОЖНІ ЗАСОБИ: РОБОТА З РІЗНИМИ ВИДАМИ ТРОПІВ

(Марія Титаренко) — **217**

1. Простий і складний пласти «тропосфери» 219
2. Навіщо знати тропи? 221
3. Тропи і їхні пастки 222

Тема 20.

ТЕХНІКИ ЗАНУРЕННЯ: СЕНСИБЕЛЬНІСТЬ, КІНЕМАТОГРАФІЗМ І ПІДЛОГА (Марія Титаренко) ————— **229**

1. Сенсибельність і проблема «стерильних» текстів 231
2. Ольфакторій: повертаємо ніс на місце 233
3. Смачного! Або що приховують трапези 234
4. Акустика в тексті: налаштовуємо еквалайзери 235
5. Краще раз побачити, але що і як? Трохи про кольоропис 236
6. Кінематографізм і підлога 237

Тема 21.

САМОРЕДАГУВАННЯ (Галина Листвак) ————— **241**

1. Як фрагментарно й наскрізно перечитувати твір під час і після написання 243
2. Форми роботи з власним текстом під час редагування 246
3. Як позбутися авторської сліпоти 248
4. Технічні зауваги для роботи 249
5. Сервіси, які стануть у пригоді під час редагування 250

Тема 22.

БЕТА-РІДЕРИ ТА ЇХНІ ПОРАДИ (Галина Листвак) ————— **255**

1. Де шукати бета-рідерів 258
2. Що запитувати в бета-рідерів 259
3. Чекліст саморедагування 260

Тема 23.

МАЙЖЕ ФІНАЛ (Богдана Романцова) ————— **265**

1. Як завершити книжку 267
2. Катастрофа: як врятувати готовий текст, якщо «все погано» 270
3. Що робити з текстом після закінчення роботи 271

Тема 24.

СИНОПСИС (Богдана Романцова) ————— **275**

1. Анотація vs синопсис 277
2. Хороший синопсис — який він 278
3. На що звертає увагу редактор видавництва під час розгляду рукопису 279
4. Кілька підказок наостанок 281

Тема 25.

ЯК НАПИСАТИ РОМАН. АБО ЗРИВАЄШ КВІТИ, АБО ЗБИРАЄШ КУЛІ (Марія Матіос) ————— **285**

1. Накопичення записок-думок 287
2. Спочатку була НАЗВА 288
3. «Тоді починаються мультики» 290
4. Стоп! Понад 2 млн. 100 тис. знаків 293

Тема 26.

ОСОБЛИВОСТІ ЛІТЕРАТУРИ НОНФІКШН (Ростислав Семків) - **295**

1. Найважливіше з інформації 297
2. «Історики» й «поети» 298
3. Що важить авторам нонфікшену 299
4. План має владу 300
5. Як писати нонфікшн 301

Тема 27.

ЯК ПИСАТИ ЕСЕЇ (Ірина Славінська) — **305**

1. Що таке есей 307
2. Художнє і публіцистичне 309
3. Есей як авторське висловлювання 310
4. Есей як розмова 310
5. Як зібрати книжку есеїв 311

Тема 28.

МОТИВАЦІЯ І НАТХНЕННЯ (Галина Вдовиченко) — **313**

1. Як налаштувати натхнення 315
2. Мотивація як спонукання до дії 319

Тема 29.

ЯК ЧИТАТИ КНИЖКИ, КОЛИ ЇХ ХОЧЕТЬСЯ ПИСАТИ

(Ганна Улюра) — **325**

1. Момент події 328
2. Фокус 331
3. Чужий текст 334

Тема 30.

ЗНАТИ ЛІТЕРАТУРУ (Сергій Жадан) — **339**

П Е Р Е Д М О В А

ЧОМУ ЦЕ НАЙКРАЩА КНИЖКА З ПИСЬМЕННИЦЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

Здається, ця книга необхідна всім, хто **хоче написати книгу**.

Вона точно для всіх, кому внутрішньо відгукуються слова: письмо, література, «фіксація ідей словами» й творчість. Досвід показує, що книги, присвячені тому, як писати, мають особливу цінність для читачів, бо є кроком до розгадки КОДУ БЕСТСЕЛЕРА, до розуміння формули цікавого тексту. У нашому виданні провідні українські письменники, літературознавці, редактори, видавці, сценаристи концентровано й майстерно виклали свій досвід і найбільш дієві інструменти в роботі з текстом — від ідеї до готового рукопису.

Читати й вчитися завдяки цьому унікальному виданню можна двома способами.

Перший — розглядати його як комплексне навчання й пройти поступово шлях від чистого аркуша до надсилання свого рукопису, скажімо, на 400 тисяч знаків із пробілами на розгляд у видавництва (для технічного орієнтира — це середній обсяг роману). У такому підході важливо вивчати теми одна за одною й поступово прогресувати в письмі. Підказуватимуть, **що** саме варто робити авторові на тому чи тому етапі, **творчі завдання**.

А другий шлях — читати це видання фрагментами: тобто шукати за змістом теми, які вас цікавлять або з яких ви хочете взяти корисні поради й ефективні практики

письма від найкращих, і занурюватися саме в них. Надихатися й досліджувати. Шукати приклади роботи й вивчати міркування.

Ми мріяли створити книжку про письменство, яка буде однаково цікава і початківцям, і професіоналам. Завдання складне, але, здається, нам вдалося.

Для цієї книги немає диференціацій у цільовій аудиторії: ви можете бути авторами-початківцями або досвідченими письменниками, затятими читачами чи взагалі не мати жодного стосунку до літератури (але мати інтерес до письменницького закулісся). У будь-якому разі, тут ви знайдете для себе безліч корисного. Певно, найкращий ключ — написане одним з авторів цього видання, письменником Богданом Коломійчуком: «Дуже чекаю на вихід книги, щоб почитати колег!».

Уміщені тексти — незгірші за захопливі сюжети. Бо зафіксувати унікальний досвід роботи з текстом 20-ти крутих авторів — це як вичерпно поговорити про літературу з найкращими профі свого часу. Тут є розкриті особливості творчої роботи, тут є цитати, які є у відомих книжках, і цитати, яких немає ніде, крім цієї книги. Тут знайдете купу підказок і вказівок, як поліпшити своє письмо, і магістраль — як написати книгу.

Готуючи видання, ми нескромно мислили його як **біблію письменницької майстерності**. І так про неї казали тим, кого запрошували поділитися знаннями й досвідом. Особлива вдячність усім авторам, які зуміли реалізувати загальний задум і передали свої знання й досвід максимально вичерпно. Чітко, без води й зайвої лірики виклали творчий концентрат.

Варто пам'ятати, що автори книги працюють у різних жанрах. Тому якщо в одного ви прочитаєте, що прототип для героя художки не обов'язковий, а варто сконцентруватися на дії і фантазувати, у другого йтиметься, що без

прототипа ваш герой не буде реальним, бо це тонкощі психології. Пам'ятаймо, у творчому процесі це не суперечність, це **жанр диктує закони**. Нехай у цій системі світогляд буде поліфонічним і різностороннім.

Свого часу ми створили й реалізували кілька сотень (!) навчальних програм із письменницької майстерності й різних аспектів роботи з текстами. Першими в Україні почали це робити систематично й професійно ще до появи інстаграм-марафонів та онлайн-курсів, де за один місяць вчать писати бестселери. Перша програма з письменницької майстерності в неформальній освіті тривалістю рік (!) — це теж наша робота спільно з командою понад 30-ти лекторів-практиків.

Отож наш професійний досвід літературної освіти й понад 20 тисяч випускників, сотні кейсів видання книжок і набуті за 11 років знання хотілося зібрати разом в одну книжку. У книжку, де коротко (але вичерпно), концентровано (але в деталях), на 300-х сторінках до дрібниць викласти все найголовніше, найдієвіше, найважливіше. Зрештою, усе те, що насправді працює в текстах і книжках.

Якби уявляти ідеальний курс письменницької майстерності, то нарешті ми його створили в цьому виданні. Якби мріяти про настільну книжку з письменницької майстерності, то ви тримаєте її в руках. Нехай стане вашою улюбленою на полиці й найпопулярнішою за кількістю звернень до неї!

Світлана і Дмитро,

засновники видавництва Stretovych